

2. Васильев В. Разговор с учителем / В.Васильев // Народник. – №2. – М. : Музыка, 2006. – С.34–37.
3. Іванов Є. Гармоніки, баяни, акордеони (Духовні та матеріальні аспекти функціонування в музичній культурі України ХІХ–ХХ ст.): навчальний посібник для вищих закладів мистецтв і освіти / Є.Іванов. – Суми : СумДПУ, 2002. – 70 с.
4. Имханицкий М. История баянного и аккордеонного искусства : учебн. пособие / М.Имханицкий. – М., РАМ им. Гнесиных, 2006. – 520 с.
5. Имханицкий М. Музыка зарубежных композиторов для баяна и аккордеона : учебное пособие для музыкальных вузов и училищ / М.Имханицкий. – М. : РАМ им. Гнесиных, 2004. – 376 с.
6. Кузнецова О. Эстрада в период Великой отечественной войны / О.Кузнецова // Русская советская эстрада. 1930–1945 : очерки истории [отв. ред. Е.Д.Уварова]. – М. : Искусство, 1976. – С.371–397.
7. Кузнецова О. Исполнители на народных инструментах / О.Кузнецова // Русская советская эстрада. 1946–1977 : очерки истории [отв. ред. Е.Д.Уварова]. – М. : Искусство, 1981. – С.313–327.
8. Леденев А. XXXV конкурс в Клингентале / А.Леденев // Народник. – №3. – М. : Музыка, 1998. – С.1–3.
9. Максимов Е. Ансамбли и оркестры гармоник : пособие для руководит. самодеят. кол. / Е.Максимов. – М. : Сов. композитор, 1974. – 276 с.
10. Мирек А. Из истории аккордеона и баяна / А.Мирек. – М. : Музыка, 1967. – 196 с.
11. Мирек А. Гармоника : прошлое и настоящее: научно-историческая энциклопедическая книга / А.Мирек. – М. : Интерпракс, 1994. – 534 с.
12. Романко В. Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації : автореф. дис. ... канд. мист-ва: спец. 17.00.03 / В.Романко. – К., 2001. – 20 с.
13. Семешко А. Портреты современных украинских композиторов (в форме диалогов) : Виктор Власов / А.Семешко. – К. : Ассо-Opus, 2004. – 112 с.
14. Симоненко. Мелодии джаза / Симоненко. – К. : Муз. Україна, 1984. – 318 с.
15. Спешилова О. Особенности развития аккордеонного искусства в России : автореф. дисс. ... канд. искусств. / О.Спешилова. – Уфа, 2006. – 22 с.
16. Сташевський А. Хронологія розвитку основних жанрів баянної музики в Україні / А.Сташевський // Актуальні питання баянно-акордеонного виконавства та педагогіки в мистецьких навчальних закладах : збірник статей і доповідей за матеріалами III Міжнародної наук.-практ. конф. – Вип.2. – Луганськ, 2006. – С.78–81.
17. Фейертаг В. Джаз на эстраде / В. Фейертаг // Русская советская эстрада. 1930–1945 : очерки истории [отв. ред. Е.Д.Уварова]. – М. : Искусство. – С.270–303.

In this article was considering one of them stages the professional development of the variety-jazz national and foreign accordionists-bayanists determined period. The sources of the origin and distribution of the variety and jazz music in the national cultural environment are revealed; the questions concerning the problem of the style directions of its development are discussed.

Key words: variety-jazz music, the professional development, national and foreign, accordionists-bayanists.

УДК 78.071.2:681.85

ББК 85.314.3(4 Укр.)

Людмила Кіндрат (Бойчук)

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ ФОНОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЙОСИПА ГОШУЛЯКА)

У статті досліджується фонографічна спадщина Йосипа Гошуляка, аналізуються і характеризуються записи співака. За матеріалами рецензій тогочасних критиків автор досліджує їхнє значення для українського мистецтва.

Ключові слова: Йосип Гошуляк, співак, фонографічна спадщина, репертуар, платівка, критика, рецензія.

На сьогоднішній день питання української дискографії є одним з актуальних завдань сучасної мистецтвознавчої науки. Лише зі здобуттям Україною незалежності звукозаписи наших несправедливо забутих співаків стали популяризуватися серед української мистецької інтелігенції, тоді як у Західній Європі дискографи та колекціонери насолоджувалися співом прославлених митців ще з початку ХХ століття. На превеликий жаль, у наш час є мало фахових дискографів-дослідників, більшість із них зосереджені в українському зарубіжжі, зокрема у США і Канаді. Автор наукового дослідження з історії українського звукозапису та дискографії Степан Максимюк констатує: “Українська дискографія – це одна з найбільш занедбаних ділянок у на-

шій науці” [7, с.10]. Свою роботу він розпочав ще з 1960 року як видавець та колекціонер, який мав різноманітні зв'язки з колекціонерами різних країн світу. Степан Максимюк був ініціатором створення в Україні, зокрема в Києві чи Львові, Національного архіву звукозапису і навіть розробив його концепцію, проте задумане так і не зреалізувалось [2; 11, с.123–124]. Свою оцінку звукозаписам давав Василь Витвицький, хоча сам не був дослідником у цій галузі музикознавчої науки [1]. Є розвідки з питань української дискографії і в Романа Савицького-молодшого та Павла Маценка [8].

Фонографічна спадщина діячів діаспори, зокрема вокалістів, потребує вивчення й наукового обґрунтування. Тому популяризація української вокальної музики засобами фонографічних записів є актуальним *завданням* сучасного мистецтвознавства.

Предметом дослідження виступає фонографічна спадщина Йосипа Гошуляка.

Мета роботи сконцентрована на аналізі трьох платівок співака та їх характеристики.

Основні *завдання* статті:

- розкрити творчий портрет Й.Гошуляка;
- здійснити характеристику платівок співака та їх значення для українського мистецтва;
- подати оцінку творчості Й.Гошуляка тогочасною критикою (за матеріалами рецензій).

Творчий портрет відомого співака, представника української діаспори Йосипа Гошуляка можна змалювати на основі його спогадів [2]. Частина власного репертуару співака викладена в окремому збірнику, де, окрім нот, зібрані рецензії та відгуки про митця відомих науковців – М.Загайкевич, Л.Яросевич [3]. Окремі відомості про співака знаходимо в працях І.Лисенка [4–5] та в книзі А.Рудницького [11, с.279].

Український бас **Йосип (Осип) Гошуляк** народився в 1922 році в селі Пелешівка, тепер Чортківського району, на Тернопільщині, навчався в Чортківській гімназії, а згодом у духовній семінарії, учителював. Після закінчення війни він продовжує навчатися в Мюнхенській духовній семінарії, бере уроки вокалу у співака-педагога Доментія Йохи-Березинця. 1947 року Й.Гошуляк разом із семінарією переїжджає до Голландії, де здобуває вокальну освіту в Королівській консерваторії в Амстердамі (1947–1949 рр., клас Анни Ель-Тур). 1950 року сім'я Гошуляків виїхала до Канади, де співак продовжив своє навчання в консерваторії Торонто (клас К.Кігна). Тут він розпочинає свою співацьку кар'єру, бере участь у різних концертах, виступає на радіо та урочистих імпрезах української громади в Канаді та США. У 1954 році Й.Гошуляк заявив себе як оперний співак на сцені Канадської опери в Торонто, дебютувавши в партії Людовіко з опери *Отелло* Дж.Верді, а з 1958 р. – став почесним членом Канадської оперної компанії. Як професійний співак, Й.Гошуляк працював на сцені Канадської опери понад десять років. Цей період був найбільш вагомим у професійному та мистецькому зростанні митця. Паралельно з творчою діяльністю, будучи вже в зрілому віці, він студіював в Оттавському університеті, де здобув ступінь бакалавра бібліотекознавства. Згодом він працював професійним бібліотекарем у бібліотеці Метрополітальній в Торонто. Й.Гошуляк вільно співав п'ятьма мовами, зокрема італійською, французькою, німецькою та російською. Як зазначав Г'ю Томпсон в “Toronto star”, Й.Гошуляк – це співак з “блискучим голосом і сильним драматичним талантом” [2, с.163].

Репертуар Й.Гошуляка досить різноманітний. Він складається із 25 оперних партій, зокрема арій з опер світової (Дж.Верді – *Дон Карлос*, *Аїда*, *Макбет*, *Отелло*, *Сила доли*; Дж.Пуччіні – *Богема*, *Тоска*, *Турандот*; Ж.Бізе – *Кармен*); російської (П.Чайковський – *Євгеній Онегін*, *Мазепа*; М.Мусоргський – *Борис Годунов*); української (С.Гулак-Артемівський – *Запорожець за Дунаєм*; М.Аркас – *Катерина*; А.Вахнянин – *Купало*; Б.Лятошинський – *Золотий обруч*; Г.Майборода – *Ярослав Мудрий*) класики та ін.

Крім оперної творчості Й.Гошуляк був прекрасним камерним виконавцем. Із середини 60-х років він багато концертував самостійно та з Капелою бандуристів ім. Т.Шевченка (Торонто, Вашингтон, Оттава, Нью-Йорк, Гамільтон та ін.). Першим був концерт у США, організований Союзом українських хорів Америки на пошану пам'яті М.Лисенка, який відбувся 9 грудня 1962 року в Нью-Йорку.

Сотні камерних творів і романсів, духовна музика світової та української класики, численні обробки українських народних пісень (понад сотні різноманітних за жанром) є творчим доробком співака. Основну перевагу він надає творам українських композиторів, зокрема М.Лисенка, М.Леонтовича, П.Демуцького, К.Стеценка, В.Барвінського, В.Косенка, М.Гайворонського, Д.Січинського, Л. Ревуцького, І.Соневицького та інших. Як допитливий співак-но-

ватор та інтерпретатор Й.Гошуляк вишукував призабуті твори, часто надаючи їм мистецького життя. Так, наприклад, у його виконанні звучать: романси М.Гайворонського “Дума” (“Із-за Чорного моря”), В.Барвінського “94-й псалом Давида”, І.Соневицького “Молитва” (Під твою милість); українські народні пісні в обробці Г.Китастого “Ой Січ, мати” та “Як давно”, Л.Ревуцького “Про Ревуху”, О.Чишка “Віє вітер, віє буйний” та “Ой важу я, важу”, Л.Туркевича “Ой не пугай, пугаченьку”, М.Машкіна “У трембітоньку заграю”; народні думи в аранжуванні Ф.Глушка “Невольницький плач” та ін. За образним стилем співак тяжіє до творів характерного драматичного, ліричного та комічного жанрів.

У 1980 та 1990 роках Й.Гошуляк концертував в Україні. Виступи відбувались у Києві, Львові, Каневі, Івано-Франківську та на батьківщині співака – в Тернополі. Основу репертуару турне складала переважно українські народні пісні та твори на слова Т.Шевченка.

Протягом кількох десятиліть Й.Гошуляк постійно співпрацює з українськими громадами зарубіжжя. Він виступає на іменних вечорах, а саме: 1964 рік – пам’яті Т.Шевченка, який відбувся в Оттаві (Канада, 28 листопада), концерті пам’яті С.Бандери (Клівленд, штат Огайо, США, 18 жовтня); 1966 рік – концерт до 10-ліття чоловічого хору “Сурма” в Сиракузах (США); 1967 рік – на честь 75-ліття єпископа Й.Сліпого в Чикаго (США, 21 травня); з нагоди річниці І.Франка в Торонто (Канада, 12 грудня); 1971 рік – вшанування пам’яті Лесі Українки в Боффо (США, 14 листопада). Крім того, співак бере участь у благодійних концертах, дає пожертви на розвиток української культури (як, наприклад, він є жертводавцем книги Івана Лисенка “Музики сонячні звони” [5, с.4]), популяризує українські народні пісні, пропагує твори української класики, в тому числі й твори великого Кобзаря, що свідчить про його національну свідомість та патріотизм. Іван Лисенко називає Й.Гошуляка “глибоко національним співаком”, до того ж він дав влучну оцінку голосу співака, назвавши його “художником глибокого ліричного дару” [5, с.213].

Велику увагу Й.Гошуляк надавав розкриттю музично-поетичного образу. Він зумів поєднати в собі лірико-драматичну колористику голосу, силу звучання, виразну дикцію, динаміку музики з повноцінним артистичним перевтіленням у той чи інший образ залежно від характеру музичного твору. Він зумів повністю оволодіти своїм голосом, як музикант володіє інструментом. Р.Василенко зазначав: “... в лірі Йосипа Гошуляка звучать три струни: всеосяжний талант, бездоганний спів і краса душі” [2, с.552].

Добре розуміючи важливість фонографічної спадщини для історії українського вокального мистецтва, співак здійснив ряд записів. Перший запис голосу співака, про який згадує сам Й.Гошуляк [2, с.131], зустрічаємо на платівці із записами творів композитора Миколи Фоменка. Вона зроблена спільно із шістьма українськими митцями, зокрема дружиною композитора, відомою співачкою Ізабеллою Фоменко, скрипалем Володимиром Цісіком, піаністкою М.Шлемкевич-Савицькою. У виконанні Й.Гошуляка звучать твори “Ой чого ж ти, Дніпре” та “Ой не цвіти буйним цвітом”.

У Канаді, де проживає митець, у різні періоди були видані три платівки співака, а саме: “Йосип Гошуляк – українська клясика” (Тебе я в пісні бачу, рідний краю), видана з нагоди 100-річчя державності Канади та 75-річчя українського поселення в Канаді фірмою “RCA Victor” (1968 р.) під акомпанемент відомого піаніста Лео Баркіна; “Басові арії та монологи” в супроводі Канадського симфонічного оркестру під орудою диригента Ернесто Барбіні, випущена фірмою “But Records Inc.” в США і Канаді (1975 р.); “Taras Shevchenko, The Great Bard in Song. Ukrainian Classics II, Josyp Hoshuliak – Bass; Tetiana Tkachenko – Pianist” (1982 р., присвячена 1500-річчю Києва) [2, с.159]. Відомі ще інші назви третього альбому: “Тарас Шевченко – великий бард пісні. Виконавець пісень – канадський оперний співак Йосип Гошуляк, бас. Піаністка – Тетяна Ткаченко”, “Тарас Шевченко – в слові і пісні” [2, с.569].

Кожна з перелічених платівок є цінною для українського мистецтва, про що свідчить і їх оформлення. Передовсім кожна з них містила короткий нарис про творчий шлях співака, а головне – у кожній із них викладені біографічні відомості про авторів виконуваних композицій. Вони подавались трьома мовами: українською, англійською, французькою, що відповідало стандартам звукозапису в Канаді [9, с.448]. Тримовність текстів дає змогу популяризувати українську культуру у світі. Це “своєрідна частина історії української музики в життєписах її класиків” [2, с.138]. Відмінною рисою фонографічних записів співака є й те, що Й.Гошуляк від-

кривав зарубіжній музичній еліті нові обличчя. Так, наприклад, крім знаних у світі таких українських композиторів, як М.Лисенко, С.Людкевич, він пропагував твори маловідомих – Д.Січинського, В.Барвінського, О.Бобикевича, А.Кос-Анатольського. Великий тираж платівок із записами голосу співака, а також їх часте транслювання в канадських радіопередачах, у програмах SFRB, “Gilmurs Albums of CBS” є свідченням їх популярності та визнання у світі.

Довгограюча платівка “Йосип Гошуляк – українська клясика” є дискографічним записом українського класичного репертуару [додаток №1]. Для канадських слухачів це свідчення того, що український народ багатий не лише народними, фольклорними піснями, але й має серйозний класичний доробок. Музикознавець Павло Маценко у своїй рецензії писав: “... це не тільки платівка, яких багато, але як великої вартости мистецький альбом” [8, с.23]. Він визначає мету даного запису. Оскільки платівка присвячена 100-річчю державності Канади та 75-річчю українського поселення в Канаді, критик вважає, що нею співак хотів нагадати українцям про їхнє походження. Саме це й було метою запису. У статті “Українські пісні – нові плити” С.Максимюк подає вислови музичних критиків про дану платівку. Іван Менделюк, зокрема, писав: “Платівка маестра Й.Гошуляка зайняла своє місце в розвитку нашого мистецтва платівок” [6, с.25]. Відомий канадський музичний критик Дейвід Робертсон писав: “На цій платівці Йосип Гошуляк репрезентує себе як один з найкращих басових голосів світу” [2, с.551].

Цінним у другій платівці є виконання монологу “Чернець” українського композитора М.Вериківського [додаток №2]. У своїй рецензії Василь Витвицький писав: “Нашому співакові належить признання за те, що добув цей твір з забуття і дав змогу запізнітися з ним ширшим колам наших і не наших слухачів” [1, с.350]. Монолог є складним для виконання, тому вимагає від виконавця не тільки доброго володіння голосом, але й глибокого розуміння історичної і літературної вартости твору. Власне Й.Гошуляк зумів утілити у своєму виконанні весь задум автора. Відомий діяч музичної культури діаспори Григорій Китастих зауважив: “Слухаючи твір Вериківського, я не міг стримати своїх сліз” [2, с.551]. Після виходу у світ платівки “Басові арії та монологи”, Пауль Зарінс у журналі “Metropolitan news” дав оцінку голосу Й.Гошуляка, відзначаючи його “слов’янський” стиль інтерпретації оперних творів [2, с.154].

Третя платівка популяризує творчість Тараса Шевченка серед чужинців. На титульній сторінці подаються інформаційні відомості про поета [додаток №3]. На думку І.Лисенка, вона є єдиним повним записом на тексти Кобзаря в історії української дискографії [2, с.550]. Після прослуховування платівки Д.Робертсон зазначав: “Я сміло можу сказати, що коли б я не був шотландцем... я був би українцем”, “в цих піснях є трохи меланхолії і суму... однак ця риса стає сильним додатком до драматичності і навіть містичності в Гошуляковому голосі” [2, с.570, 162].

Крім згаданих звукозаписів, голос Йосипа Гошуляка можна почути з платівок Капели бандуристів та інших співочих колективів. Крім того, у спогадах співака згадується про касетний запис, здійснений під час одного з концертів у Канаді [додаток №4]. На жаль, точної відомості, про який саме концерт йдеться, ми не маємо. Проте відомо, що після виходу Й.Гошуляка на пенсію в Метрополітальній бібліотеці Торонто вийшли дві статті-промови. Власне, в одній із них, під назвою “Співаючий бібліотекар”, згадується про записи співака на плівки під час концерту в Королівській консерваторії в Торонто та концерту “в пошану українських акторів, корифеїв української сцени, тепер пенсіонерів, що живуть у Нью-Йорку” (березень, 1984 р.) [2, с.228].

Після виходу кожної з платівок Й.Гошуляка в пресі з’являлося безліч рецензій та відгуків. У них йшлося про виконавця й виконувани ним твори. Борис Олександрів у своїй статті “Йосип Гошуляк. Життєвий і мистецький шлях співака-артиста”, яка була надрукована у “Нашій Українській музичній енциклопедії” [2, с.537], а також у журналі “Свобода” [10], подає думки критиків і літераторів про співака. Збереглися рецензії українських, американських та канадських критиків: В.Софронів-Левицький “Й.Гошуляк в українській класиці”, І.Менделюк “Платівка Й.Гошуляка”, О.Залеський “Грамофонна платівка Й.Гошуляка” в щоденнику “Свобода” (Нью-Джерсі, США); М.Приходько в щоденнику *Америка* (Філадельфія); П.Маценко в “Новому шляху”; О.Хмурович “Українська музична класика у виконанні Йосипа Гошуляка” у торонтонській газеті “Гомін України”; І.Макарик “Нечуваний бас” у *Ukrainian Eco* (Торонто); Р.Савицький молодший “Йосип Гошуляк на платівках” в “Українському тижневику”; К.Гілмор у “Sound Magazine”; Г.Томпсон “Чудовий голос і сильний драматичний талант” у “Toronto Daily Star”, К.Картер “Гошуляк є артистом найвищого рангу” у “Winnipeg Free Press та The FM Gulde”; Д.Робертсон “...один з найкращих у сучасному світі сонорних басів” у *Sault Star* [2, с.203], Е.Кіпріотті “Йосип Гошуляк є справді винятковим басом з низьким рідкісним тембром”

у "The Varsity". Важливою оцінкою для Й.Гошуляка був відгук на одну з платівок його вчителя Доментія Березинця: "Чути колоритність голосу, співаєш з почуттям, діапазон широкий, кантилена є..." [2, с.145].

Критики та рецензенти загалом описують голосові дані співака, його музичальність, уміння образно перевтілюватись, використовуючи якості свого таланту, власну інтерпретацію, що є свідченням доброї вокальної бази. Зокрема П.Маценко писав: "Голос вирівняний, подання його зразкове, як і дикція. Артист доречно й пластично розгортає тексто-музичні образи, з повним розумінням і чуттям нюансу..." [2, с.203]. До речі, канадські музичні критики були більш щедрими у своїх висловлюваннях, ніж українські, крім того вони називали Й.Гошуляка "одним з найкращих басових співаків нашого світу" [2, с.537]. Хоча саме вони радили співаку акцентувати у виборі репертуару на твори світової, а не української класики.

Проаналізувавши перелічені рецензії, ми спробували дати характеристику голосу митця: шляхетний, благородний тембр, виразна й чітка дикція в текстах різними мовами, вільна інтерпретація, чуттєве нюансування, вирівняний голос по всій ширині, злагодженість регістрів, художнє виконання творів створюють образ Й.Гошуляка як співака-виконавця. Музичний критик Д.Робертсон порівнював його голос із голосом Ф.Шаляпіна: "...це є "знаменитий" винятково красивий драматичний голос..." [2, с.156].

Підсумовуючи викладене вище, можна з упевненістю сказати, що записи Й.Гошуляка є цінним доробком в українській фонографічній спадщині. Поєднані за змістом, стилем вони розкривають світові не лише багатство голосу співака, але й мають історичну цінність у галузі теоретичного музикознавства та української музичної й художньої літератури. Наявність біографічних даних митців, композиторів, поетів і художнього оформлення платівок давала можливість ознайомити широке коло слухачів із перлинами української класики. Усвідомлення співаком значущості фонозаписів є своєрідною домінантою його творчого життя, адже, вважаючи, що професійний співак повинен залишити запис свого голосу, Й.Гошуляк був ініціатором власних записів. Він називав це "скромним вкладом у поширення і усталення досягнень української музичної культури" [2, с.130].

Звичайно, якщо б усі співаки мали можливість та усвідомлено займалися цією нелегкою працею, скарбниця української фонотеки на сьогоднішній день виглядала б дещо по-іншому. Безперечно, запис голосу того чи іншого співака – це, на нашу думку, своєрідна вокально-практична школа. Адже відображення манери виконання є однією з основ професійної освіти вокаліста.

ДОДАТКИ

Додаток № 1.

Платівка "Йосип Гошуляк – українська класика" (Тебе я в пісні бачу, рідний краю), (1968 р.). Супровід відомого піаніста Лео Баркіна.

1. "Псалом Давида 84", слова П.Куліша, муз. В.Барвінського
2. "Кряче ворон", слова Є.Кротевича, муз. К.Стеценка
3. "Дума", слова народні, муз. М.Гайворонського
4. "Ой, поля, ви, поля!", слова О.Кониського, муз. В.Барвінського
5. "Степ", слова М.Чернявського, муз. Я.Степового
6. "Пісня Тараса" з опери *Тарас Бульба*, слова М.Старицького, муз. М.Лисенка
7. "Човен", слова Є.Гребінки, муз. М.Лисенка
8. "Ой, Дніпре мій, Дніпре", слова Т.Шевченка, муз. М.Лисенка
9. "Безмежне поле", слова І.Франка, муз. М.Лисенка
10. "Свято в Чигирині", слова Т.Шевченка, муз. М.Лисенка

Додаток № 2.

Платівка "Басові арії та монологи" (1975 р.).

1. Арія Просіди з опери *Сицилійська вечеря*, муз. Дж.Верді
2. Арія Фіаско з опери *Набукко*, муз. Дж.Верді
3. Арія Філіпа з опери *Дон Карлос*, муз. Дж.Верді
4. Арія Варязького гостя з опери *Садко*, муз. М.Римського-Корсакова
5. "Чернець", поема-монолог, слова Т.Шевченка, муз. М.Вериківського
6. "Ой чого ти, Дніпре", муз. М.Фоменка (у книзі Й.Гошуляка подані автори – Коханський-Яременко) [3, с.578]

Додаток № 3.

Платівка *Taras Shevchenko, The Great Bard in Song. Ukrainian Classics II, Josyp Hoshuliak – Bass; Tetiana Tkachenko – Pianist* (Тарас Шевченко – великий бард пісні. Українська класика, Йосип Гошуляк – бас. Піаністка – Тетяна Ткаченко) (1982 р.).

1. “Причинна”, муз. М.Лисенка
2. “Гетьмани”, муз. М.Лисенка
3. “Минають дні”, муз. М.Лисенка
4. “Понад полем іде”, муз. М.Лисенка
5. “Мені однаково”, муз. М.Лисенка
6. “Доля”, муз. М.Лисенка
7. “Ой Дніпре, мій Дніпре”, муз. М.Лисенка
8. “Давно те минуло”, муз. А.Кос-Анатольського
9. “І золотої, й дорогої”, муз. Д.Січинського
10. “За байраком байрак” муз. С.Людкевича
11. “Думи мої”, муз. О.Бобикевича
12. “І небо не вмите”, муз. О.Бобикевича
13. “Марія”, муз. О.Бобикевича

Додаток № 4.

Касетний запис. Канадська концертна програма. Супровід Тетяни Ткаченко.

1. “Молитва”, муз. І.Соневницького
2. “In kvesta tomba askura”, муз. Л. ван Бетовена
3. “Di egre gottes aus natur”, муз. Л. ван Бетовена
4. “Пісня мандрівника”, муз. П.Чайковського
5. “Рече та стогне Дніпр широкий”, муз. М.Лисенка
6. “Човен”, муз. М.Лисенка
7. “Ой чого ти, Дніпре”, муз. М.Фоменка
8. “O tu Palermo” з опери *Сицилійська вечеря*, муз. Дж.Верді

* * *

1. “Дума про козака-бандуриста”, обр. Ф.Глушко
2. “Невольницька дума”, муз. Ф.Глушко
3. “На калині мене мати колихала”, муз. В.Верменича
4. “Ой нагнувся дуб високий”, муз. М.Гайворонського
5. “Як давно”, муз. Г.Китастого
6. “У трембітоньку заграю”, муз. М.Машкіна
7. “Ой з-за гір, з-за гір”, обр. Л.Ревуцького
8. “Віє вітер, віє буйний”, обр. О.Чишка
9. “Про Ревуху”, обр. Л.Ревуцького
10. “Ой важу я, важу”, обр. О.Чишка

1. Витвицький В. Нова платівка Йосипа Гошуляка / В.Витвицький // Витвицький В. Музикознавчі праці : публіцистика [упор. Л.Лехник]. – Львів, 2003. – С.350–351.
2. Гошуляк Й.Г. Й свого не цурайтесь : спогади, листування, матеріали / Й.Г.Гошуляк. [худож. оформ. М.Канюка]. – Львів : Каменяр, 1995.
3. Гошуляк Й.Г. Пісні, думи та романси з репертуару Й.Гошуляка / Й.Г.Гошуляк. – Тернопіль : ДЖУРА, 1999.
4. Лисенко І.М. Словник співаків України : енцикл. видання / І.М.Лисенко; [післямова М.Слабошпицького]. – К. : Рада, 1997. – С.70–71.
5. Лисенко І.М. Музики сонячні дзвони : статті, рецензії спогади / І.М.Лисенко. – К. : Рада, 2004.
6. Максимюк С. Українські пісні – нові плити / С.Максимюк // Вісті (Міннеаполіс), 1986. – Ч.4 (27). – Грудень. – С.25–26.
7. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії / С.Максимюк. – Львів; Вашингтон : Видавництво українського Католицького Університету, 2003.
8. Маценко П. Альбом пісень / П.Маценко; [Й.Гошуляк (рецензія)] // Вісті (Міннеаполіс), 1986. – Ч.4 (27). – Грудень. – С.23–24.
9. Нудьга Г. Українська пісня в світі : дослідження / Г.Нудьга. – К. : Муз. Україна, 1989. – С.446–448.
10. Олександрів Б. Йосип Гошуляк (силует співака-артиста) / Б.Олександрів // Свобода. – 1977. – 1–4 лютого.

11. Рудницький А. Українська музика : історико-критичний огляд / А. Рудницький. – Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1963.

In this article the phonographic heritage of Goshuliak is studding. The main attention is paid on analysis of the records singer. The author made an description of the records by the materials of the critics of that times. Also he describes the meaning of the records for the Ukrainian art in general.

Key words: Joseph Goshuliak, singer, phonographic heritage, repertoire, plate, critic, review.

УДК 78.071.2

ББК 85.313(4 Укр.)

Віолетта Дутчак

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЬГИ ГЕРАСИМЕНКО-ОЛІЙНИК У КОНТЕКСТІ БАНДУРНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ ТА ДІАСПОРИ

У статті проаналізовано творчий шлях і здобутки заслуженої артистки України, бандуристки та культурно-громадського діяча Ольги Герасименко-Олійник (США). На прикладі її творчості визначено особливості збереження регіональних традицій львівської академічної школи бандурного виконавства в діаспорі, підкреслено репрезентацію виконавицею українсько-го інструментарію, активізацію створення нових репертуарних жанрів.

Ключові слова: Ольга Герасименко-Олійник, бандурне мистецтво, виконавство, еміграція, діаспора, львівська академічна бандурна школа.

Мистецтво української діаспори охоплює численні напрями та окремі культурні явища. Серед них бандурне мистецтво українського зарубіжжя позначене своєрідним характером, що проявився в поєднанні не лише мови й музики, як національних чинників, але й інструментарію, що й стало пріоритетним в діяльності представників цього напрямку. Бандурне мистецтво саме в ХХ столітті розширило географічні межі свого активного функціонування як на території України, так і за кордоном, у середовищі українського зарубіжжя.

У кожному з періодів розвитку бандурного мистецтва за кордоном, у т. ч. і в кінці ХХ – початку ХХІ ст., вирізняються яскраві постаті окремих виконавців, діяльність яких суттєво зумовила процес якісних змін цього напрямку не лише в діаспорі, але й опосередковано вплинула на питоми українські процеси функціонування різних видів виконавства, розширення репертуару.

Пропонована стаття є фактично першою спробою фахово дослідити діяльність Ольги Герасименко на ниві бандурного мистецтва в Україні та діаспорі. Публікація узагальнює відомості про О. Герасименко, її родину, творчість її чоловіка, композитора Юрія Олійника, вміщені в Енциклопедії Сучасної України [7], публікаціях на сторінках преси [4–6; 8–14; 18–20] та в мережі Інтернет [15–17]. Окремі висновки сформовані в результаті особистого листування й спілкування автора статті з виконавицею, а також аналізу її аудіозаписів бандурного репертуару та опублікованих збірників. **Мета статті** – визначити творчі здобутки Ольги Герасименко-Олійник на музично-громадській ниві в середовищі українського зарубіжжя кінця ХХ – початку ХХІ ст. Для досягнення мети конкретизовано такі **пошукові завдання**: проаналізувати й систематизувати етапи життєвого і творчого шляху Ольги Герасименко, професійно дослідити й оцінити бандурну виконавську творчість мисткині на основі документальних матеріалів (афіш, відгуків у пресі) та аудіозаписів; проаналізувати ансамблевий вокально-інструментальний і сольний інструментальний репертуари та суспільно-громадську діяльність О. Герасименко.

Популяризація бандури у світі щільно пов'язана з діяльністю як колективів бандуристів, так і окремих виконавців. Їх поява в країнах Європи, американського континенту, Австралії була зумовлена часовими еміграційними хвилями, визначеними соціально-економічними й історичними умовами в Україні кінця ХІХ та протягом ХХ ст. Історичні джерела традиційно характеризують такі хвилі еміграції: 1) трудову (кінець ХІХ ст.); 2) політичну і трудову (міжвоєнну); 3) політичну (після Другої світової війни); 4) трудову (сучасну). Еміграційні хвилі різнилися за причинами їх виникнення, а відповідно, і за соціальним та освітнім (інтелектуальним) станом її представників. Кожна нова еміграційна хвиля вносила свої корективи в соціокультурну й естетичну ситуацію в середовищі українського зарубіжжя. Це зумовлювалося і характером самої еміграційної хвилі (свідомої чи вимушеної), і наявними відмінностями в країнах розселення українців.